

בא להכיר

דייויד גולפיליל David Gulpilil

מאת משה קדם

האיש, דייויד גולפיליל, רקדן שגופו משמש תוך כדי ריקוד גשר מוצק בין "שוכני המערות" - אנוחו - לבין תרבות יצורי החזיונות הדמיוניים שהאדם הקדמון חזה באמונתו ויצר בנסותו, תוך כדי ריקוד, לתפוס מקום בין שוכני השמיים - האלים.

דייויד גולפיליל הוא שחקן, שיכולת משחקו בנויה על תחושות בטן פנימיות המדהימות את הצופה בהופעתו החיצונית דרך המימיקה של תווי פניו, ודרך תנוחות גופו המציית לכל "אירוע מוחי" המרגש את חדרי בטנו. הוא אומן ההבעה, וכל מי שנפגש עימו נפעם ממראהו, מתנועותיו, מהבעות פניו, וכן מכל מהותו הקלאדיוסקופית, המשתנה כמו זיקית עם כל נושא, ומחליפה צבעים חיים מאד כמו הטבע עצמו, בו היא נטמעת למען הישרדותה.

המפגש הראשון שלי עם דייויד גולפיליל היה בתחילת שנת 1970, כאשר קיבלתי על עצמי להכין קבוצת רקדנים אבוריגיניים למופע, שייצג את אוסטרליה ב"אקספו 70" התערוכה העולמית שהתקיימה באותה שנה באוסקה שביפן.

כבר קודם לכן נפגשתי עם אבוריגינים ברחובות סידני, אולם אלה היו מפגשים על ענייני דיומא, מפגשים שלא היה בהם כדי ללמד על תרבותם דבר. בנוסף, אני עצמי הגעתי לאוסטרליה רק זמן קצר לפני כן, ועדיין לא התחלתי לחקור את חי הריקוד שלהם.

המפגש עם דייויד גולפיליל ורקדנים אבוריגינים אחרים, לא רק איפשר זאת, כלומר לא רק הפגיש אותי עם הריקוד האבוריגיני (שהתכוונתי לחקור מלכתחילה), אלא אף פתח לפני דלת רחבה מאד לתוכן חייהם של השבטים, להישרדותם התרבותית דרך אומנות המחול, הציור והפיסול. כמו כן, פתחו מפגשים אלה חלון שאיפשר לי להשקיף על חייהם ועל אמונתם, הבנויה מסיפורי בריאה מיתולוגיים ומובעת בפיטו, שירה וסיפורת, וכן במחול, בציורי חול, בפיסול ובציורי מערות. מפגש זה עם האבוריגינים בכלל, ועם דייויד גולפיליל בפרט, הלהיב את דמיוני והפך את גחלי רצוני לחקור בנושא האבוריגיני למדורה שהתלקחה למימדים לא צנועים.

גולפיליל, רקדן עילאי ושחקן בחסד, הוא מהאבוריגינים היחידים ואולי אף הראשון, ששבר את הסגר בין תרבותו לעולם התרבות המערבי בכלל (הוא שיחק גם בסרטים שהופקו באנגליה ובארצות הברית) ומערך התרבות באוסטרליה בפרט.

אפשר לומר, שבזעיר אנפין, לי אישית היה חלק בהצלחתו של גולפיליל בזאת, שלא רק יצרתי את המופע בו הוא וקבוצתו הוצגו לראשונה מחוץ לאוסטרליה ב-1970 (הוא היה רק בן 16) אלא גם הייתי הראשון שעשה שימוש בכישורי המשחק והמימיקה שלו, נוסף ליכולתו כרקדן באופרה "יאנג קברלי" (Young Kabbarly), "הסבתא הצעירה" בשפה האבוריגינית. במופע אופראי זה הובלטה גם יכולת המשחק שלו על ידי התקשורת לעיני אוסטרליה כולה. השאר התגלגל כפי שדברים אלה בדרך כלל מתגלגלים.

המוזיקה לאופרה נכתבה על ידי הקומפוזיטורית האוסטרלית מרגרט סתרלנד (Margaret Sutherland), לליברטו של מיי קייסי (Maie Casey) בניצוחו של פטריק תומאס (Patrick Thomas) ובבימוי וכוריאוגרפיה של מחבר שורות אלה. האופרה הופקה על ידי "האופרה האינטימית" של דרום אוסטרליה, "Intimate Opera of South Australia".

הליברטו מבוסס על תקופה בחייה של דיזי בייטס (Daisy Bates) אישה אנגליה, שחייתה בתחילת המאה בין האבוריגינים ועזרה להם. הגיבורים הראשיים באופרה זו הם האבוריגינים, הקברלי, וכומר מיסיונר שדאג, בעזרתה, להכניס את "עובדי האלים" האבוריגינים תחת כנפי הנצרות. בקיצור, נושא האופרה היה נסיון להציג את גישות החיים השונות של הדמויות, החיים משני עברי המתרס התרבותי, החברתי, הדתי והפוליטי.

למרות שבליברטו לא הוקצה מקום לרקדנים, כוריאוגרף ובמאי הכנסתי את הרקדן גולפיליל

לתפקיד "רוחו" של הזמר, שהיה הדמות האבוריגינית הראשית. וכן את מנגן הדיגיירי-דו (Didjeridoo) שילווה את ריקודו בצלילים אותנטיים, אם כי בפרטיטורה המוזיקלית המקורית לא נכלל מנגן הדיגיירי-דו. דבר זה, כלומר, הכנסת הרקדן והמנגן כפרולוג הוסיפו אותנטיות לסיפור עצמו וכן לאוירה הכללית.

בנוסף, השתמשתי גם בהקרנות סרטים צבעוניים, שצולמו במיוחד עבור האופרה, וזאת, כדי להפגיש את גולפיליל עם הגיבורים הראשיים הלבנים כחלק מספור האופרה. במילים אחרות, הפרודוקציה בויימה כמולטימדיה. אז ב-1972, ובאוסטרליה, זה היה חידוש תיאטרלי גדול. אבל לא רק באוסטרליה, היות ולא השתמשו אז הרבה במולטימדיה גם במקומות אחרים בעולם.

"האופרה האינטימית" העלתה פרודוקציה זו כחלק מיוחד של חגיגות ה-75 להולדתה של מרגרט סתרלנד - הקומפוזיטורית האוסטרלית הראשונה, שיצרה מוזיקה מקורית, לאופרה שנושאה מקורי וקשור לעולם התרבות והדת של תושביה הלבנים של אוסטרליה בכלל, ועולם החיים והאמונה האבוריגינית בפרט.

על אופרה זו כתב ג'ון סינקלר (John Sinclair) "The Melbourne Herald" בנובמבר 1972: "זה היה האחרון והמרשים ביותר בסדרת האירועים המוזיקליים שנערכו לכבוד חגיגות ה-75 להולדת הקומפוזיטורית".

על הבימוי והכוריאוגרפיה הוא כתב: "הסצינה הראשונה מרשימה בהשפעתה ומבריקה - תמונת נוף של אדמה חמה ויבשה (מוקרנת בעזרת סרט צבעוני) משמשת רקע למופע של רקדנים לצלילי דיגיירי-דו עליו מנגן דיק בנדיליל ולקולות הנקישות של קרשי הקשה. הרקדן הראשי, דייויד גולפיליל, מרשים מאד - נהדר. הסצינה כולה מדהימה בחיות שבה והיא אותנטית". והוא ממשיך: "ההפקה של משה קדם מורכבת, שופעת דמיון - מצויינת. הוא עשה מאמץ בנסיונו שלא לגנוב את ההצגה, אלא לעשותה, והוא הצליח במשימה זו. האופרה... תוצג הלילה שנית. אסור להחמיץ אותה".

בעתון "The Advertiser" נכתב באוקטובר 1972, בהקשר עם הופעת גולפיליל הרקדן ובנדיליל (Bundilil) המנגן בדיגיירי-דו: "הבמאי הישראלי שהפיק את האופרה 'הסבתא הצעירה' אמר, שיעשה כל מאמץ להציג את הצעירים האבוריגינים בצורה אותנטית".

המפגש עם דייויד גולפיליל וקבוצתו ב-1970, וכן ביום האופרה "הסבתא הצעירה" ב-1972, היוו מאץ לעבודת מחקר שלי, שנמשכה במשך כל זמן היותי באוסטרליה, מקום שם שהיתי כ-22 שנה. ערכתי מסעות במערב, מרכז, צפון ודרום אוסטרליה בין שבטי האבוריגינים השונים, כדי להתחקות על אומנותם ואמונתם ויישומם בשטחי המחול והאומנות הפלסטית.

